Ügyszám: 1905/K/2007.

Hiv. szám: Nbb-144/2007.

Dr. Simicskó István úr részére

elnök

az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Levelében arról kért állásfoglalást, hogy milyen típusú információk megismerésére jogosult a 2003. évi III. törvény végrehajtásának ellenőrzésére alakult, Kenedi János által vezetett bizottság (szakértői bizottság).

Az alábbiakban a hatályos jogszabályok értelmezésével válaszolom meg a kérdést, hiszen én sem rendelkezem áttekintéssel a szóban forgó iratanyagról. (Korábban tájékoztatást kértem a szakértői bizottság elnökétől, amelyet még nem kaptam meg.)

A szakértői bizottság feladatait az állambiztonsági iratok átadása teljesítésének értékeléséről szóló 190/2007. (VII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban Rendelet) határozza meg. Eszerint a szakértői bizottság feladata lényegében az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (Ásztl. tv.) egyes rendelkezései teljesülésének ellenőrzése.

A Rendelet a Kormány eredeti jogalkotói jogkörében megalkotott jogszabály, amely nem az Ásztl. tv. vagy a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (Ltv.) végrehajtási rendelete. Jelen állásfoglalás nem vizsgálja azt a kérdést, hogy van-e a Kormánynak eredeti jogalkotói hatásköre az Ásztl. tv., illetve az Ltv. szabályozási tárgykörébe tartozó iratanyaghoz való hozzáférés szabályozását illetően. A jogalkotási jogcím tisztázása azért szükséges, mert rá kell mutatni arra, hogy a bizottság feladatait, jogkörét nem az Ásztl. tv. vagy más törvény, hanem a Rendelet határozza meg, attól függetlenül, hogy a szakértői bizottság tevékenységének célja az Ásztl. tv.-vel kapcsolatos. A szakértői bizottság tehát olyan adatokat jogosult megismerni, amilyen adatok megismerésére egy közfeladatot ellátó állami szerv tagjai kormányrendeleti úton felhatalmazhatók. Éppen ezért annak sincs jelentősége, hogy a szakértői bizottság elnöke és tagjai egyébként levéltári kutatásokra jogosult tudományos kutatók.

A rendelkezésre álló információk alapján feltételezem, hogy a szakértői bizottságnak kizárólag olyan iratanyagokat kellett megvizsgálnia, amely állami vagy helyi önkormányzati, valamint jogszabályban meghatározott közfeladatot ellátó szervek (a továbbiakban közfeladatot ellátó szervek) irattári anyagába tartozik.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) értelmében a közfeladatot ellátó szervek kezelésében lévő adatok alapvetően kétfélék lehetnek: személyes adatok vagy közérdekű adatok.

A személyes adatok főszabályként védendők, ám kivételesen - ha azt törvény elrendeli - közérdekből nyilvánosak.

A közérdekű adatok főszabályként nyilvánosak, azonban az adatokhoz való hozzáférés törvény alapján kivételesen korlátozható. A közérdekű adatok nyilvánossága korlátozott az államtitokká vagy a szolgálati titokká minősített adatok, valamint az üzleti titok és más, törvény által védett titkok esetében, továbbá a döntés megalapozását szolgáló adatok tekintetében.

A fentiek értelmében adatkategóriánként a következő megállapítások tehetők a szakértői bizottság adatmegismerési jogköréről.

1. Nyilvános közérdekű adatok: megismerésükre bárki jogosult, így a szakértői bizottság tagjai is.

2. Államtitokká vagy a szolgálati titokká minősített közérdekű adatok: az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (Ttv.) rendelkezései értelmében a szakértői bizottság tagjai betekintési engedély birtokában ismerhetik meg ezen adatokat. A betekintési engedélyt az adat minősítője (a minősítő jogutódja) vagy a titokbirtokos szerv vezetője adhatja meg számukra. A Ttv. ismertetett szabályai alóli kivételt csak törvény határozhat meg (Ttv. 13. §). A Rendelet 3. §-ának (5) bekezdése egyértelművé teszi, hogy a szakértői bizottság munkájának elősegítése, számukra a tájékoztatás megadása a Kormány jogszabályban megtestesülő elvárása. A minősítők és a titokbirtokos szervek vezetői ezt mérlegelve döntenek a megismerési engedély kiadásáról. Megismerési engedély birtokában is vizsgálandó, hogy a közérdekű adat megismerése nem esik-e egyéb korlátozás - a következendő pontban részletezett egyéb titokkategóriák - alá.

Utalnom kell továbbá arra, hogy a Rendelet hatálya alá tartozó dokumentumok esetlegesen fellelhetők nem a Kormány alárendeltségébe tartozó szerveknél is. E szervek esetében kétségesnek tartom, hogy a tájékoztatási kötelezettség kormányrendelettel előírható volna.

3. Üzleti titok és más, törvény által védett titok: a vizsgálandó iratállományt nem ismerem, így nem tudom kizárni, hogy az iratok ilyen adatokat is tartalmaznak.

A Ptk. 81. § (2) bekezdése szerint üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette. Álláspontom szerint az adatok szakértői bizottság tagjai a közfeladat ellátása során nem tekinthetők illetéktelenek és az adatok általuk történő megismerése nem sértheti a jogosultak jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit, ezért az adatok általuk való megismerése nem korlátozható üzleti titokra hivatkozva.

A további titokkategóriák - adótitok, banktitok stb. - törvényi definíciói pontos taxációkkal határozzák meg azt, hogy kikkel, mely szervekkel szemben nem áll fenn titoktartási kötelezettség. A szakértői bizottság egyetlen törvényi taxációban sem szerepel, ezért megállapítható, hogy a bizottság tagjai az egyéb, törvényben meghatározott titkok - adótitok, banktitok stb. - megismerésére nem jogosultak.

4. Döntés megalapozását szolgáló közérdekű adat: az ilyen adatok nyilvánosságának korlátozása legfeljebb a keletkezésüktől számított tíz évig lehetséges. A szakértői bizottság által vizsgálandó iratot tíz évnél régebbről származnak, ezért ilyen korlátozás nem akadályozhatja a munkájukat.

5. Személyes adatok: az Avtv. 3. § szabályai értelmében személyes adat az érintett hozzájárulása hiányában akkor ismerhető meg, ha azt törvény lehetővé teszi. Mint fentebb utaltam rá, a szakértői bizottság tevékenysége nem törvényen alapul, ezért tagjai csak akkor ismerhetnek meg személyes adatokat, ha ahhoz az érintett személy hozzájárult. Ez alól csak azok a személyes adatok képeznek kivételt, amelyek törvényi rendelkezés folytán bárki számára megismerhetők.

6. Államtitokká vagy a szolgálati titokká minősített személyes adat: a 2. pontban írtak szerint a minősítő vagy a titokbirtokos szerv vezetője dönt a betekintési engedély megadásáról, de szakértői bizottság tagja ilyenkor is csak abban az esetben ismerheti meg a személyes adatot, ha arra az előző, 5. pontban írtak szerint jogosult. A betekintési engedély megadása nem mentesít a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok betartása alól.

Tisztelt Elnök Úr! Bízom benne, hogy fenti állásfoglalásom segítséget nyújt az állambiztonsági iratok átadását vizsgáló bizottságra vonatkozó jogszabályok helyes értelmezésében és alkalmazásában.

Budapest, 2007. október 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila